

De nieuwe kwalificatie-eisen voor burgerschap

'Maar meneer, waarom mag hij dat wel zeggen en ik niet?' Het is zo'n vraag die waarschijnlijk elke mbo-docent wel herkent. Vaak begint het klein, een opmerking, een discussie, een grapje tussendoor, maar voor je het weet zit je midden in een gesprek over vrijheid, grenzen, gelijkheid of respect.

Met de nieuwe kwalificatie-eisen verandert de manier waarop we naar burgerschap kijken. Niet alleen wat we aanbieden verandert, maar vooral ook hoe we ermee omgaan in de dagelijkse praktijk. Voor veel instellingen en docenten is dat even zoeken: wat vraagt dit van de instelling, van mij als docent, van mijn lessen en van mijn studenten? In dit artikel nemen we je mee in wat er verandert en hoe je er in de praktijk mee aan de slag kunt.

EVELYNE WATERSHOOT, FLEUR HENDRIKS

WAT VERANDERT ER? EN WAAROM?

Wat vooral opvalt in de nieuwe eisen, is de verschuiving van kennis over burgerschap naar leren omgaan met burgerschap in de praktijk. De samenleving komt steeds nadrukkelijker de klas binnen. Studenten nemen hun ervaringen mee van sociale media, hun eigen leefwereld

leren nadenken: wat vind ik hiervan, waar baseer ik dat op, en hoe ga ik hiermee om?

Burgerschap is niet meer iets van één docent of één vak. Het wordt een gezamenlijke opdracht. In elke les, in elk gesprek en in de manier waarop je als school met elkaar omgaat, speelt het een rol.

leving bij het omgaan met verschillen. De ene student voelt zich vrij om alles te zeggen, de ander haakt juist af. Hoe bewaak je de balans? Dit thema helpt om die spanning bespreekbaar te maken.

2. Individu & Groep

Dit thema onderzoekt de spanningen die kunnen ontstaan bij het afwegen van individuele belangen versus collectieve belangen. Van samenwerken aan een project tot gedrag in de klas: studenten bewegen zich continu tussen 'ik', 'wij' en 'zij'. Wat doe je als die belangen botsen? Wanneer weegt het belang van het individu zwaarder, en wanneer dat van de groep?

3. Maatschappijvisies & Maatschappelijke vraagstukken

Dit thema behandelt de diverse visies en ideeën over de samenleving en maatschappelijke vraagstukken. Studenten hebben vaak stevige meningen, maar waar komen die eigenlijk vandaan? In dit thema onderzoek je samen hoe verschil-

RUIMTE MAKEN
VOOR GESPREK, TWIJFEL
EN ONTWIKKELING

en bijvoorbeeld stages. Daar botsen meningen, overtuigingen en soms ook belangen. De twintig nieuwe kwalificatie-eisen sluiten daarop aan.

Het gaat er niet alleen om dat studenten weten hoe de samenleving in elkaar zit, maar vooral dat ze leren omgaan met verschillen, andere meningen en lastige situaties. Dat ze

HOE ZITTEN DE NIEUWE KWALIFICATIE-EISEN IN ELKAAR?

Om docenten en scholen op weg te helpen met de nieuwe kwalificatie-eisen, is de handreiking *Burgerschap in beweging* ontwikkeld. Die verduidelijkt de soms abstracte kwalificatie-eisen en geeft toelichting op hoe je deze kunt integreren in je onderwijspraktijk.

In de nieuwe kwalificatie-eisen, en dus ook in de handreiking, staan vier thema's centraal:

1. Vrijheid & Gelijkheid

Dit thema draait om het idee dat spanningen ontstaan in een samen-

lende perspectieven ontstaan en botsen. Studenten ontdekken dat achter meningen vaak verschillende wereldbeelden schuilgaan.

4. Macht & Besluitvorming

Dit thema richt zich op de macht en besluitvorming in een samenleving. Waarom gelden bepaalde regels in onze maatschappij en op school? Wie bepaalt dat eigenlijk? Dit thema maakt zichtbaar hoe besluiten tot stand komen, van klaslokaal tot politiek.

VAN THEORIE NAAR WAT ER ÉCHT GEBEURT IN JE LES

Binnen elk thema zijn vijf kwalificatie-eisen geformuleerd, wat het

totaal op twintig eisen brengt. Wat deze opzet sterk maakt, is dat het niet blijft bij theorie.

De vijf eisen per thema zijn steeds opgebouwd volgens vier samenhangende componenten:

- **Kennis** (2 kennis kwalificatie-eisen per thema): Wat moeten studenten weten over het thema?
- **Veranderbaarheid**: Hoe kunnen maatschappelijke ontwikkelingen de situatie binnen dit thema beïnvloeden?
- **Ervaringen**: Hoe kunnen studenten ervaringen opdoen die hen helpen de concepten beter te begrijpen?
- **Standpunt & Handelmogelijkheden**: Hoe kunnen

studenten een eigen standpunt ontwikkelen en handelen binnen het thema?

Oftewel: studenten gaan niet alleen nadenken, maar ook oefenen. In gesprekken, opdrachten en echte situaties.

HOE PAK JE DIT AAN IN JE SCHOOL?

De grote vraag is natuurlijk: wat betekent dit voor mijn instelling en onderwijspraktijk?

- Begin klein, in je eigen les

Je hoeft het niet meteen groots aan te pakken. Juist in kleine dingen zit het verschil: een klassengesprek anders begeleiden, een »

dilemma bespreken of studenten hun mening laten onderbouwen. Dat is al burgerschap.

- **Zoek elkaar op als team**
De kracht zit in samen doen. Door ervaringen te delen met collega's ontdek je wat werkt (en wat niet). Dat geeft houvast.

BURGERSCHAP GEBEURT IN ONDERBREKINGEN TIJDENS DE LES

- **Sluit aan bij wat er al gebeurt**
Die discussie in de klas? Dat conflict in een groepje? Dat zijn geen 'storingen', maar juist kansen om burgerschap zichtbaar te maken voor studenten.
- **Durf los te laten**
Niet elke les hoeft strak uitgedacht

te zijn. Juist ruimte voor gesprek en onverwachte wendingen maakt het betekenisvol.

- **Blijf vragen stellen**
Aan je studenten, maar ook aan jezelf: waarom vinden we dit belangrijk? Wat betekent dit in de praktijk?

TOT SLOT

Terug naar die vraag uit het begin: 'Waarom mag hij dat wel zeggen en ik niet?'

Dat soort momenten zijn geen onderbrekingen van je les, het is je les. Daar gebeurt burgerschap. De nieuwe kwalificatie-eisen helpen om die momenten bewuster te benutten. Niet door alles dicht te timmeren, maar juist door ruimte te maken voor gesprek, twijfel en ontwikkeling. Dat vraagt iets van ons als docenten. Maar het levert ook iets op: studenten die niet alleen hun vak leren, maar ook leren hoe ze hun plek vinden in een complexe samenleving.

Noten

1. Handreiking *Burgerschap in Beweging*: Handreiking nieuwe kwalificatie-eisen Burgerschap.

En misschien merk je het dan vanzelf in de klas: dat zo'n vraag niet het einde van een discussie is, maar juist het begin van iets waardevols. ■

EVELYNE WATERSCHOOT (SENIOR ONDERWIJSKUNDIG ADVISEUR) EN FLEUR HENDRIKS (ADVISEUR). BEIDEN WERKZAAM BIJ CINOP EN BETROKKEN BIJ DE TOTSTANDKOMING VAN DE HANDREIKING BURGERSCHAP IN BEWEGING.

In elke les, in elk gesprek en in de manier waarop je als school met elkaar omgaat, speelt burgerschap een rol.